

วัฒนธรรมการเก็บออม

พัชรินทร์ เจริญพงศ์พัฒนา¹

มีสติฟังบรรจบให้ครบบาท
อย่าให้ขาดสิ่งของต้องประสงค์
มีน้อยใช้น้อยค่อยบรรจง
อย่าจ่ายลงให้มากจะยากนาน

คำสอนสุภาษิตสอนหญิงของบรมครูทางกวีสุนทรภู่ ที่สอนสั่งให้ผู้หญิงที่จะเป็นแม่บ้านแม่เรือนรู้จักการอดออม ประหยัด มีชัยสถ์ เพื่อจะได้มีเงินใช้สอยในยามจำเป็น อย่างไรก็ตามการอดออม การประหยัด มิใช่เลือกจำกัดเฉพาะเพศและวัย แต่เป็นวัฒนธรรมสำหรับคนทั่วโลกอีกด้วย

วัฒนธรรมการออมนั้นไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดว่ามีมาตั้งแต่เมื่อใด เกิดขึ้นครั้งแรกที่ใครเป็นคนแรกที่คิดค้น ซึ่งคงต้องยกผลประโยชน์ให้กับคำว่า “มีมาแต่ครั้งโบราณแล้ว” ในประเทศไทย วัฒนธรรมการออมไม่ได้เริ่มขึ้นเมื่อครั้งมีการจัดตั้งธนาคารพาณิชย์แห่งแรก ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 หรือคนไทยรู้จักการออมเมื่อมีการจัดตั้งธนาคารออมสินอย่างไรก็ตามเราท่านเข้าใจกัน การปลูกฝังและส่งเสริมกิจการฝากเงินกับเด็ก ๆ ที่มาร่วมฝากเงินกับธนาคารนั้นมีใจจุดเริ่มต้นของวัฒนธรรมการออมของคนไทย

การเก็บหอมรอมริบของคนไทยมีมานานแล้ว ตั้งแต่ครั้งโบราณกาล ในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา กระทั่งสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น คนจะนิยมเก็บออมเงินทอง ทรัพย์สินต่างๆ ที่หามาได้ไว้ใน หม้อไห ปิดฝาปิดชิดแล้วนำไปฝังดิน ทำเครื่องหมายหรือ

จดจำสถานที่ฝังสมบัติของตนเอง ยามจำเป็นที่จะใช้ก็นำจอบ เสียมมาแอบขุดกัน แม้กระทั่งยามศึกสงครามก็นิยมนำทรัพย์สินมาฝังดินแล้วหนีภัยไปอยู่ที่อื่น เมื่อสงครามสงบก็กลับมาขุดไปใช้หรือหาที่เก็บใหม่ ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการเก็บออมทรัพย์สินของคนสมัยก่อนนั้นจะนิยมฝากเงินไว้กับธนาคารพระแม่ธรณีเป็นส่วนใหญ่ แต่การเก็บเงินในลักษณะนี้ไม่ปลอดภัย มีบ่อยครั้งที่เจ้าของเดิมไม่มีโอกาสได้ใช้ทรัพย์สินที่เก็บไว้

การเก็บออมของคนโบราณนอกจากจะฝังดินแล้ว เมื่อมีการติดต่อค้าขายกับฝรั่งก็รับเอาวัฒนธรรมการเก็บทรัพย์สินเงินทองที่ได้จากการค้าขายไว้ในกำปั้น หรือหีบที่พ่อค้าใส่สินค้าเข้ามาทำการค้า ซึ่งเป็นที่นิยมยุคหนึ่งของบรรดาขุนนางเจ้านาย และผู้มีอันจะกินในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้น เพราะรู้สึกว่าเป็นการปลอดภัยที่จะเก็บทรัพย์สินไว้ใกล้ๆ ตัว

ในยุคของเงินทองพดด้วง การพกเงินทองจะนิยมใส่ถุงเหน็บเอว เมื่อเปลี่ยนมาเป็นสตางค์ก็นิยมนำมาร้อยเป็นพวงกลัดเข้ากับเอว พกอวดกันเป็นแฟชั่นในสมัยรัชกาลที่ 5

การเก็บออมเงินด้วยวิธีต่างๆ มีการสะสมมากเข้าก็เป็นกังวลแก่ตัวเอง เมื่อมีการจัดตั้งธนาคารสยามกัมมาจล หรือธนาคารไทยพาณิชย์ในปัจจุบัน สมัยรัชกาลที่ 5 ประชาชนจึงนำเงินไปฝากไว้กับธนาคารเพราะเชื่อว่าปลอดภัยกว่าการเก็บทรัพย์สินไว้กับตัวเอง การฝากเงินในสมัยนั้นส่วนใหญ่

¹ นักวิชาการอุดมศึกษา สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จะมีเฉพาะผู้ใหญ่ ส่วนเด็ก ๆ เริ่มรู้จักการเก็บออมเงินฝากธนาคารเมื่อครั้งที่จัดตั้ง คลังออมสิน และเติบโตมาเป็นธนาคารออมสิน ในสมัยรัชกาลที่ 6 เพื่อส่งเสริมให้คนไทยรู้จักการออมทรัพย์ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยก่อนหน้านี้ได้มีการทดลองจัดตั้งเป็นธนาคารจำลอง ชื่อ ลีฟอเทีย ภายในพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เพื่อฝึกมหาดเล็กให้เก็บออมเมื่อยังเด็ก มีการฝาก ถอน ตามระบบธนาคาร และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปรู้จักการออมให้มากขึ้น จึงมีการรณรงค์การฝากเงินโดยเริ่มปลูกฝังกันตั้งแต่เด็ก โดยจัดทำเป็นกระปุกออมสินแจกจ่ายให้กับเด็ก ๆ เพื่อสะสมเงินแล้วนำฝากกับธนาคาร

การผลิตกระปุกออมสินขึ้นใช้ครั้งแรกในประเทศไทยนั้น มีมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 โดยกระปุกดังกล่าวเป็นกระปุกออมสินดินเผารูปผลไม้ รูปสัตว์ ใช้ใส่เหรียญเงินกลมแบนที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้แทนเงินพดด้วง ส่วนกระปุกออมสินที่ผลิตขึ้นโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเงินของไทยนั้น ผลิตขึ้นครั้งแรกโดยธนาคารออมสิน เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2478 โดยก่อนหน้านี้ประมาณ พ.ศ.2475 กระปุกออมสินมีการนำเข้าจากต่างประเทศและเริ่มเป็นที่แพร่หลายมากขึ้น ธนาคารต่างๆ เริ่มเห็นประโยชน์และคุณค่าของการส่งเสริมการออมทรัพย์ โดยเริ่มจากเด็กเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ จึงจัดทำกระปุกออมสินแจกจ่ายให้กับเด็ก ๆ ในวันสำคัญ เช่น ในช่วงเทศกาลปีใหม่ วันเกิดธนาคาร และวันเด็ก

รูปแบบกระปุกออมสินที่นิยมทำกันในปัจจุบัน มีหลากหลายรูปแบบมีทั้งเป็นรูปสัตว์ ผลไม้ ตัวการ์ตูน สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ตามแต่ผู้ออกแบบจะสร้างสรรค์ออกมาได้ บางทีมีระบบกลไกเพิ่มเติมเข้ามาเพื่อให้เด็กออมทั้งหลายได้สนุกในการหยอดเงินลงกระปุก วัสดุที่นำมาใช้มีทั้งสังกะสี เซรามิก ดินเผา

ทาสีสันสดใสสวยงาม หรือเป็นเปเปอร์มาเช่ที่ให้น้ำหนักเบา ตกไม่แตก แต่วัสดุยอดเยี่ยมที่สุดของการทำกระปุกออมสินในปัจจุบัน คือ พลาสติก เนื่องจากเป็นวัสดุที่ทนทาน สามารถผลิตได้คราวละมากๆ ในรูปแบบที่คงเดิมและที่สำคัญที่สุด คือ ราคาถูก จึงเหมาะที่จะใช้เป็นสื่อปลูกฝังการออมได้มากในสถานะเศรษฐกิจปัจจุบัน

ปัจจุบันหน่วยงานราชการได้กำหนดนโยบายรณรงค์ส่งเสริมการประหยัดและการออม เพื่อสร้างวินัยในการใช้จ่าย เก็บออม และฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ โดยรัฐบาลได้มอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นแกนนำประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการรณรงค์ส่งเสริมการประหยัดและการออม ซึ่งได้เริ่มจริงจังตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมา การรณรงค์มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประหยัดและการออมที่ถูกต้อง เพื่อปลูกฝังนิสัยการวางแผนการใช้จ่ายอย่างประหยัดและรักการออมในทุกระดับ และเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการออมให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการประหยัด และการออมจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันพร้อมทั้งมีการเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ อาทิ แผ่นพับ และฉลากติดเผยแพร่คำขวัญ นอกจากนี้ ยังได้จัดพิมพ์เอกสารรณรงค์ระดมเงินออมเพื่อเป็นเครื่องมือให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไปรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างประหยัด และปลูกฝังนิสัยให้เก็บออมตลอดจนมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างถูกต้อง ซึ่งการรณรงค์ส่งเสริมการประหยัดและการออมนี้ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมการประหยัดและการออมในทุกกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มนักเรียน นิสิต และนักศึกษา กลุ่มสตรี และแม่บ้าน กลุ่มวัยทำงาน และประชาชนทั่วไป

การออมทรัพย์ ถือเป็นวัฒนธรรมร่วมของชาติ และเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของคนเรา เงินออมนับว่า

เป็นทรัพย์สินที่มีค่า ทั้งเป็นหลักประกันอันมั่นคง สำหรับชีวิตในอนาคต วัฒนธรรมการเก็บออมจึง เกิดขึ้นในรูปแบบและกลวิธีการออมครั้งในอดีต จนถึงปัจจุบัน ซึ่งแฝงเร้นเรื่องราวที่บ่งบอกถึง ภูมิปัญญา การให้คุณค่าและวิถีชีวิตคนไทยในแต่ละ ยุคสมัยไว้เต็มเปี่ยม และในการออมนั้นมีรูปแบบที่ แตกต่างกันไปตามลักษณะของเงินตรา และวิถีชีวิต ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา จนถึงปัจจุบัน สถาบันการเงินได้เข้ามามีบทบาทโดยกลายเป็น

ศูนย์กลางแห่งการระดมเงินออมและสามารถสร้าง ความมั่นคงให้กับเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้คน ไทยทุกคนมีส่วนร่วมที่จะกระตุ้นให้คนไทยเห็นความ สำคัญของการประหยัดและการออม จนทำให้เกิด วัฒนธรรมการออมอย่างถาวรในประเทศไทยต่อไป และในภาวะเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันเช่นนี้ ผู้ใหญ่น่า จะลองกลับวัยไปหยอดกระปุกออมสินแข่งกับ เด็กๆ กันดีกว่านะคะ

เอกสารอ้างอิง

ศิลปวัฒนธรรมปีที่ 19 ฉบับที่ 5 หน้า 44-45

ข่าวธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 19/2541 วันที่ 20 เมษายน 2551

<http://www.baanjommyut.com>

<http://www.ryt9.com/news>

<http://th.wikipedia.org>

<http://learners.in.th/blog/areerut>

